

Prosessgruppens utfordring:

Hva gjør vi nå?

Hva må gjøres videre, lokalt og sentralt?

Våre fire svar:

- 1. Politisk forankring**
- 2. Folkehelse er mer enn å gå tur i skogen**
- 3. Ta i bruk kunnskap om strategier – fra ord til handling**
- 4. De gode sitater, kunsten å få sagt det**

Magne Bjørnerud
Silje Grande Henriksen
Svein Neerland
Heidi Lyshol

Folkehelseforeningen

NORSK FORENING FOR FOLKEHELSE
Norwegian Public Health Association (NOPHA)

SUNNE KOMMUNER
WHOS NORSKE NETTVERK

Utfordring 1: Politisk forankring

SUNNE KOMMUNER
WHOS NORSKE NETTVERK

Folkehelseforeningen

NORSK FORENING FOR FOLKEHELSE
Norwegian Public Health Association (NOPHA)

Hvordan ta det siste steget i trappa?

Hege Hofstad:

«Dreier seg om konkretisering og prioritering.»

«Største utfordring er den politiske forankringen.»

Sunne kommuner og Folkehelseforeningen

***Felles press- og aksjonsplaner med
Folkehelseloven og Plan- og
bygningssloven i hånd?***

Politisk forankring

Over 500 deltakere – rundt 20 politikere...

***Viktigheten av politisk
forankring ble en gjenganger,
fra innleder til innleder***

Jorid Grimeland:

- Det kreves politisk bevissthet og vilje å fremme folkehelse i alt alle gjør. Og samarbeid på tvers.

Ildri Eidem Løvaas:

- Folkehelsearbeidet må være politisk forankret. Uten dette blir arbeidet fragmentert.
- Ryggraden i folkehelsearbeidet er det lokale og regionale arbeidet.
(Trondheimserklæringen)

Silje Grande Henriksen og Ingrid Bergande:

- Trondheimserklæringen: Rettferdig fordeling av helse og trivsel er et politisk valg.

Per Fugelli: $H = B \times K \times P^2$

- Fagfolk og politikere må sette agendaen for hva som er folkehelse, ikke overlate det til kommersielle krefter.

Nils Aarsæther: Lokalsamfunn

- Vi må lage arenaer for politikkutforming.
- Spesialistsamfunnet er en trussel mot levende lokalsamfunn.
- Vi må sikre lokalsamfunnet som politisk institusjon.

Eva Falleth:

- Vi må få fag inn i politikken.
- Folkehelseloven er premiss for kommunal planlegging. Konkurrerer med andre statlige interesser.
- Kommunelegen kan ha større lojalitet til Helsedirektoratet enn til lokale politikere.

Hege Hofstad: Wicked problems

- Folkehelse er å angi retning for samfunnsutviklingen. Det utfordrer tradisjonelle måter å tenke på.
- Uten politisk støtte er det vanskelig å etablere folkehelsesatsing.
- Vi trenger økt oppmerksomhet om og forståelse for folkehelse. Forankring i planverk.

Svein Arne Skuggen Hoff:

- Man må ta på alvor hvorfor folk IKKE deltar i planarbeid.
- God planlegging må involvere de offentlige aktørene, private aktører og det sivile samfunn. Dialog med det sivile samfunn er ikke systematisert, men tilfeldig.

Asbjørn Røiseland:

- Folkehelse er ikke utgangspunkt for en formell politikksektor.
- Folkehelsearbeidet har ikke vært vurdert som viktig nok av våre politikere til å bli anerkjent som en tradisjonell og formell sektor.
- «Å skjære gjennom» er egentlig bare et annet ord for politikk og den viktigste oppgaven politikerne har i samfunnet.

Dina von Heimburg:

- Forankring i politisk og administrativ ledelse er nødvendig for å lykkes.
- Ordføreren er folkehelsesjefen, rådmannen som sin gode hjelper.

Jacqueline Albers Thomassen:

- Neste skritt i Danmark er å arbeide mot politikerne.
- Denne måten å tenke på må inn på det politiske nivået.

Vår utfordring:

- Vi må ta nye grep for å skape bedre dialog med politikerne!
- Sunne kommuner og Folkehelseforeningen må hver for seg og sammen ta initiativ for å forsterke samspillet med den politiske banehalvdelen nasjonalt, regionalt og lokalt.
- Det må jo være fint å kalle oss et lovlydig folk, også når det gjelder konkretisering, prioritering og tildeling av ressurser for enda bedre folkehelse.

Utfordring 2: Folkehelse er mer enn å gå tur i skogen

Kunsten å se helheten

- Hvordan få oversikt over folkehelsen?
- Planlegging i et folkehelseperspektiv
- Sosialt entreprenørskap – folkehelseallianser
- Helsefremmende arbeidsplasser
- Midler til folkehelsetiltak – hvor er pengene?
- Idrettsglede, lek og helsefremming
- E-læring og kommunale lærings- og mestringscentre/ frisklivssentraler
- Kommunal organisering og oversikt, bolig og helse
- Forebygging i skole og barnehage

Kunsten å se helheten

- Friluftsliv, frivillighet og integrering
- Eldre og rus, kjønnslemlestelse og forebygging av seksuelle overgrep
- Strategier og modeller i folkehelsearbeidet
- Hvordan kan kommuner og frivillighet samarbeide?
- Helsefremmende skoler og barnehager
- Hvordan mobilisere befolkningen til å delta i helsefremming lokalt?
- Natur og nærmiljø

Utfordring 3: Kunnskap om strategier – fra ord til handling

Per Fugelli: Hullene i arbeidet

- ***Rasisme som folkehelseutfordring:*** Rasisme stjeler verdighet, handlingsrom og tilhørighet. Hva gjør det med helsa? Dette er et svart hull i folkehelsearbeidet.
- Helseoppdragelse, dannelse. Hva skal være en del av livets faenskap? Hvem skal legge premissene? Vi må ta opp ***de høye forventningers patologi.***

Nils Aarsæther: Lokalsamfunn

- Forfall i frivillig organisasjonsliv gir samfunnskollaps.
- Om folk er med i to eller flere frivillige organisasjoner, vil de møte seg selv i døra. Vi får folkeskikk som biprodukt.
- Vi må rette innsatsen inn mot kompetanse i organisasjonslivet, bidra til overlapp og nettverk, sikre de demokratiske institusjonene i lokalsamfunnet.
- ***Det gode samfunnslivet skjer der folk kommer sammen på en LITT organisert måte.***

Eva Falleth: Folkehelse og plan

- For å kunne integrere folkehelse i plansystemet må man kunne og skjønne plansystemet, samfunnet, politikken.
- Sterke organisatoriske og økonomiske interesser påvirker planlegging.
- Vi må arbeide med kunnskap, standarder og erfaring.
- ***Det blir ikke mer folkehelse i planlegging enn det man putter inn i plansystemet.***
- ***Det blir ikke mer helse i samfunnsutviklingen dersom planen ikke blir gjennomført.***

Hege Hofstad: Wicked problems

- ***Ambisjonene er høye og arbeidet er kompleks.. Vanskelig å definere, identifisere og løse. Presses av andre oppgaver som skal løses.***
- Problem: Utbygging på utbyggernes premisser.
- Å integrere folkehelse i planlegging er en forandringsprosess der en må redusere usikkerhet gjennom ulike fokus:
 1. Kognitivt
 2. Strategisk
 3. Institusjonelt, på tvers
 4. ***Konkretisering og prioritering. Her skoen virkelig trykker. Kommet et stykke på veg i punkt 1-3.***

Svein Arne Skuggen Hoff:

Planlegging og involvering

- **Behov for strukturert samhandling mellom offentlige aktører, næringsliv og spesielt det sivile samfunn.**
- God planlegging krever god involvering i alle faser.
- Våre «drivere» for å skape: Interessenter, kompetanse, ressurser, nettverk og partnerskap.
- Viktig å dokumentere nåsituasjonen, også det positive, og sammen finne vegen dit vi skal.

Asbjørn Røiseland: Tverrsektoriell handling?

- Folkehelsearbeidet er langt på vei et eneste ***stort koordineringsprosjekt.***
- Mange kompliserte problem å ta tak i, men også mange enkle. ***Velg det enkle først!***
- Ignoranse en barriere, folkehelse er ofte en tilleggsoppgave for aktørene.
- ***Fastlegen og bedriftshelsetjenesten er uutnyttede ressurser i folkehelsearbeidet.***

Dina von Heimburg: Organisere og mobilisere

- Hvordan kan vi ***organisere og mobilisere?***
- De viktigste faktorene som fremmer helse og livskvalitet er utenfor kommunens kontroll.
- Organisering og mobilisering krever innovasjon og ***ny offentlig ledelse.***

Ruth Marie Donovan: Glede og begeistring !

- Vi må forstå sammenhengen mellom helse og uhelse.
- Reflekterer vi sosial ulikhet i folkehelseiltakene?
- Jeg er redd vi har en folkehelse som bidrar til å skape større sosiale forskjeller. Inkluderer vi bare folk som er like oss selv?
- Vi må skape muligheter, glede og begeistring!
- Vi må ***være aksjonister.***

Jacqueline Albers Thomassen: Ut av kontoret !

- Vi må ut i lokalsamfunnet, ut av det trygge kontoret eller den trygge organisasjonen.
- ***Lytt, vær nærværende, let etter personenes lidenskap, gjør det enkelt, muliggjør, vis mot, vær tålmodig.***

Utfordring 4: De gode sitater – kunsten å få sagt det

Kunsten å få sagt det - 1

Ildri Eidem Løvaas:

«Alle deler av folkehelsekroppen må samarbeide i nærmiljøet.»
«Dra hjem som vitale og topptrente i folkehelsekroppen.»

Silje Grande Henriksen/Ingrid Bergande:

«Vi må kjempe for å få folkehelse i fokus.»
«Alle som er her, kan bli morgendagens helter.»

Per Fugelli:

«Helsefremmende arbeid kan ikke isoleres til kroppen.»

Eva Falleth:

«Ingen automatikk i at planer lages – og brukes.»

Hege Hofstad:

«Folkehelsearbeidet er å mase på andre.» (folkehelsearbeiders opplevelse)

Kunsten å få sagt det - 2

Svein Arne Skuggen Hoff:

«Planlaging er ikke planlegging.»

Rune Kippersund:

«Verdien av å eie egne data:

- Kan ikke ignorere helsedata om ungdommer i eget nabolag
- Gir økt eierskap over utfordringene
- Eierskap = Økt evne og forpliktelse til endring.»

Hege Lorentzen:

«Folkehelseoversikter er med på å dytte fag inn i politikken.»

Dina von Heimburg:

«Vi må finne *A window of opportunity*.»

«Vitsen er at alle med samme drakt spiller mot samme mål.»

Kunsten å få sagt det - 3

Ruth Marie Denovan:

«Just do it!»

«Vi selger skinnet før bjørnen er skutt.»

«Vi klapper for frivilligheten i Norge.»

Jacqueline Albers Thomassen:

«Vi skal bruke oss selv som sensitive seismografer.»

«Vi skal skape ny energi i stedet for bare å implementere.»

Bjørn Guldvog

«Vi trenger ildsjeler og pådrivere!»

***Vi er over 500 deltakere som
nå er vitale og topprente
deler av folkehelsekroppen.***

***Og slik skal Folkehelseloven
i Norge bli til virkelighet!***